

SALAS

çat d'espines, que li meresqueren el nom de SPINA AVERSA (> *Espinavessa*). I així mateix *arça mala* = AVERSA hostil'. I com que solen créixer en matolls de molts arbustos, de l'ètimon *ARTIUM es formà un plural ARTIA > *arça*; doncs: *arça mala* 'bardissa maligna' d'arços'.

d) *Arsa* continua en terres occitanes. 1) A l'Aude, *Arce* hameau, te. Vendémies, distr. de Limós (documentat *Arcia* 1274, 1324, *Arsa* 1251 etc.) (Sabarthès, *Di. Top.*). 2) *Larse*, llog. a l'alta Arieja, te. Saurat.

e) Ara bé, aquí sembla que tinguem una combinació semblant a la de *Salarsa*, si bé serà prudent deixar-ho en dubte, a reserva de trobar-ne proves documentals que ho assegurin: *Font-de-Salars*, petita vila de 1200 hab., cap d'un cantó del distr. de Rodés (Aveyron), vora el riu Viaur (afl. de la Garona), que ja figura com »Stus. Martinus de *Salars*» en un document de l'a. 1080 (*Hist. Lgd.* v, 649). És curiós que aquí es tracti també d'un pont com en (c3) supra.

CONCL. que cal treure del conjunt d'aquests elements comparatius II i III: és evident que es tracta d'un compost de *arça* collectiu de *arç* 'bardissa d'arços'; sense altra complicació que tenir l'article aglutinat per partida doble: *sa* art. arcaic (de IPSA), i *la*, l'article modern i de tots temps. És una acumulació que podria semblar estranya, a primera vista, però el conjunt de les dades comparatives i de les mencions antigues, ens obliga a admetre-ho, vulgues, no vulgues: amb mencions tan antigues i assegurades, com *Ipsa Arza* de 959, *Arça* de 965, *Arcia* de 979 i les formes semblants de 1017, 1169, 1262; en fi, amb l'art. *sa* tot sol: *S'Arça* de 1338.

I com el doble article? Que *sa* s'ha aglutinat en noms com *St. Cugat-s'alou*, *Roca-s'alou*, *Plan-sa-serra*, *Vilalba Saserra*, *Plan-ses-omes*, *Plan-ses-illes* i altres que al·lego en *EntreDL*, 129, és un fet conegut i simple. Però per què doble i posant-hi l'arcaic *sa* en primer lloc, i el corrent *la*, a darrere.

Ens hi conforta el conjunt que ja he anunciat com IIB 1) LA SECUITA (infra) que està per *La-sa-cuita*, doble com el nostre, però aquí amb *la* al davant. 2) *Coll-salom*, pda. de St. Miquel de Campmajor (a l'alt Gironès, xx, 32) < *Coll-so-l'om* on tenim *so IPSUM* + *lo ILLUM*: en el mateix ordre IPSU-ILLU, que en el nostre (2). Nom que es repeteix: *Riera de Salom*, Baix Llobregat, afl. dr. de la Riera de St. Climent, provinent de prop de Begues (ja *Coll de Celom* en un capbreu de Vilafranca, a. 1504). La Creu de *Salom*, veïnat agre. a Constantí (Tarragonès): d'on recordo la dita tòpica «Bimbom / les campanes de *Salom*». I així mateix (3) *Sant Joan Salerm*, te. Julià i *St. Jaume Salerm*, te. St. Mateu de Bages dels quals ja hem parlat a l'art. miscel·lani de SA- aglutinat.

4) *Salort*. Que si fos NL s'explicaria paral·lelament com *so* (IPSU) + *lo* (ILLU) + *hort*, i potser és així, però no constant sinó com NP cal deixar-ho com improbable mentre no se'n trobin dades toponímiques; car el fet de no trobar-lo com a NP més que a Menorca i Mall. [ja S. xv] i cognom val. (per cert ja propa-

gat a Múrcia en el S. XIII), fa pensar que fos un malnom propi de moriscos: SUB-LURIDUS, o germ. ZILWARD, o simplement dissimilació del NP àr. *S(a)rūr* ben conegut a Aràbia (Hess, 28) i Algèria (GGAAlg., 348a).

De tota manera resta sempre el conjunt segur *Sa-l'erm*, *Sa-l'om*, *La Secuita*, al costat de *Sa-l'arça* i *Sa-l'arsa*. N'he assajat dues explicacions auxiliars: així com St. J. *Salerm* pot resultar d'un compromís entre St. J. *S'erm* i St. Joan *L'erm* (amb *serm* × *lerm* > *salerm*): *coll* o *vila s'arça* × *co.* o *v. l'arça* > *c.* o *v. salarsa*.

Puix que *Coll-sa-l'arça* està per *coll de s'arça*, aquest pogué sofrir metàtesi en *Collsadarca* dissimilat en *Collsalarca*; i per al nostre, anàlogament, amb *vila-s'arça* encreuat amb *vila-l'arça*.¹ Però més simple amb *vilar*: *Vila-arça* dissimilat *vilalarsa* i encreuat amb *vila-s'arça* (formació com *Vilalba Sasserra* etc.).

En definitiva, doncs, cal operar sempre amb la combinació o suma de dos compostos concurrents: amb *la*, i amb *sa*. Resultat adquirit i segur.

¹ El que passà en el cas conegut de *Sant-Pere-s'arç* > *Sant palàsars* i metàtesi *Sant Pesselaç*, poblet de Segarra.

SALAS

Poble del Pallars Jussà, a la dr. del riu Noguera, 9 k. al N. de Tremp.

PRON.: *salás*, oit allí i en els pobles del voltant, en les enquestes de 1957 (xviii, 95 ss.).

MENCIONS ANT. 840: «castrum --- *Salasse* ---» (Abadal, *P. i R.*, n.º 17); 903: «--- Claverol --- *Salas* --- de Nocaria ---» (Col·le. Moreau III, fº 181); 995: *Salasse* (Abadal, *o. c.*, n.º 297 = Rocafort, *GGC*, 859); 1060 en la carta d'esponsalici que el comte Artau de Pallars escriví al comte i comtessa de Barcelona, per a Lúcia, germana de la comtessa, lliurant-los sis castells: «scil. Sancta Ingratia, de Toralás --- et *Salas*, Petramedia, Revert, Selvidin ---» (*MarcaH.*, 1120.12f.); 1094-1110: *Salass* (bis) (facs. p. p. MiretS., *BABL* VII, 106 = *Ants. docs. lle. cat.*, p. 31); 1100-1109: *Salas* (Moreau XLIV, fº 119); 1180-90: «--- villa *Salas* ---» (MiretS., *Templ.*, p. 539); 1220: *Salas* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* I, 73).

Deixo en suspens decidir si es tracta del mateix lloc, o d'un homònim o parònim, en dos docs. en què una comtessa *Ellosa* o *Eislon*a, comtessa de Pallars, en l'a. 1109 (49 del rei Felip) fa una donació al monestir de Gerri: «--- et in Sancto Cipriano de *Salas* --- ad Sanctae Mariae de Tremp ---», tret per Fossà del recull del P. Caresmar i incorporat a la col·le. Moreau (XLIV, 119), car encara que aquí va amb Tremp, vénen a continuació una llarga llista de donatius en pobles, tots ells, de l'Alt Pallars (*Surb*, *Burgal*, *Escaló*, *Avaise*, *Unarre*, *Ribera*, *Bonestarre*), i el dubte s'augmenta en observar l'advocació a Sant Ciprianus; car, si estic ben informat, la de l'església de Salàs és a Sant Pere.

En un altre doc. atribuït a una comtessa *Eislon*a